

Trädlärka

Sparsam häckfågel i södra Sverige norrut till Uppland, sällsynt utmed Norrlandskusten. Efter 1950-talet minskade trädlärkan starkt, troligen på grund av upphört bete och ändrad markanvändning på skogsmarken. Botten nåddes i mitten av 1980-talet efter några kalla vintrar i övervintringsområdena. Sedan 1990-talet har arten ökat, men det är långt till populationsnivåerna i mitten av 1900-talet. Flyttfågel.

Ekologiska krav

Trädlärkan vill ha varma, torra och soliga miljöer, och häckar i öppna områden med gles förekomst av träd. Häckningsmiljöerna kan vara av olika karaktär. Arten finns särskilt ofta på tallhedar, hyggen med lämnade fröträd eller hänsynsträd, glesa skogsplanteringar, större hållmarksområden och sandtäkter. Hyggen är relativt kortlivade miljöer och utnyttjas ofta bara 5–10 år efter plantering. Trädlärkan vill ha tillgång på större träd som fungerar som sång- och utsiktsplatser, men krontäckningen får inte överstiga 20 %. Ofta förekommer den i samma miljöer som nattskärra.

Förr var trädlärkan en typisk art för glesa tallskogar, betespräglade utmarker, torra naturbetesmarker, ljunghedar och brandfält. Dessa häckningsmiljöer har relativt liten betydelse idag. Den allt tätare skogen har gjort att arealen möjlig häckningsbiotop minskat betydligt.

Arten födosöker i partier med lågt gräs eller blottad sand eller jord, oftast inom några hundra meter från boplatsen.

Utbredning och regionala skillnader

Trädlärkan är väl spridd i södra Sverige, men den förekommer ganska ojämnt spridd, och i Norrland är den sällsynt eller saknas helt. I de nordligaste delarna av utbredningen är inte tillgången på häckningsmiljöer begränsande.

Indikator på skyddsvärd skog

Saknar signalvärde för skyddsvärda skogsmiljöer.

Faktorer som missgynnar eller hotar arten

Trädlärkan missgynnas av generellt tätare skogar. Lokalt kan igenväxning och uppkomsten av ett högt och tätt fältskikt i gles tallskog vara ett problem

Behov av hänsyn – allmänt

I normalfallet är god miljöhänsyn tillräckligt. Skogsbruk och andra storskaliga störningar som skapar öppna miljöer är en viktig förutsättning för att arten ska kunna finnas på skogsmark. Arten gynnas av trakthyggesbruk, särskilt hyggen med lite avverkningsrester och glesa skärmställningar.

Miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder

- Undvik markberedning under häckningstid på hyggen där trädlärka häckar under perioden 15 april–20 augusti.
- Föryngring med fröställning (tall) är fördelaktigt, särskilt om antalet fröträd kan hållas lågt (helst under 30 träd per hektar). Hyggesrensningen som då ofta är nödvändig kan även gynna trädlärkan.
- Spara hänsynsträd (ca 10–30 per hektar), i första hand tall, glest utspridda över området.
- Lämna en oplanterad kantzon mot hållmarker och andra öppna marker i skogen.
- Undvik igenplantering av grus- och sandtäkter.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Brand och bränning skapar ofta attraktiva miljöer för trädlärka, särskilt intill hyggen, hållmarker och andra öppna eller halvöppna områden.
- Trädlärkan trivs på torra, övergivna åkrar och trädesåkrar som ligger intill lämplig skogsmark. Undvik att plantera sådan mark, håll den gärna öppen och med lågvuxen vegetation.

Områdesskydd och frivilliga avsättningar

Häckande trädlärka är i normalfallet inte i behov av områdesskydd eller frivilliga avsättningar.

Skogsvårdslagstiftningen

- Avverkning eller skogsvårdsåtgärder får inte ske på skogliga impediment >0,1 hektar (SVL 13a§).
- Behåll inslag av tall t.ex. när gran planteras på skogsmark som tidigare var talldominerad (SKSFS 7:7).

Lästips

Artfakta för trädlärka. ArtDatabankens webbplats, <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102623>.

Populationsstorlek: 15 000 par

Populationsutveckling:

1980–2012: ökning 200 %

2001–2012: stabil

Rödlistestatus 2015: Livskraftig (LC)

Fågeldirektivets Bilaga 1: Ja

